

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1580 HERDRUK

Vragen van het lid **Wiersma** (VVD) aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het artikel «Ruzie met de universiteit over een briljant idee»* (ingezonden 7 januari 2020).

Antwoord van Minister **Van Engelshoven** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (ontvangen 31 januari 2020).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Ruzie met de universiteit over een briljant idee»?¹ Herkent u het beeld dat technische studenten te maken krijgen met «keiharde onderhandelingen, contracten onder druk tekenen of aandelen moeten afstaan»?

Antwoord 1

Ja, het artikel en het beeld dat erin wordt geschetst, is mij bekend.

Vraag 2

Hoeveel onderhandelingen en rechtszaken vinden er plaats tussen universiteiten en studenten over intellectueel eigendom? Hoeveel van deze onderhandelingen eindigen in het afhaken van de student? Wat is er in die gevallen gebeurd met het intellectueel eigendom? Zijn er door deze rechtszaken innovatieve uitvindingen op de plank blijven liggen? Hoeveel juridische kosten zijn de universiteiten jaarlijks kwijt aan procedures tegen studenten over intellectueel eigendom?

Antwoord 2

De VSNU heeft mij op basis van informatie van de knowledge transfer offices van de universiteiten en umc's aangegeven dat over de afgelopen tien jaar één rechtszaak bekend is tussen een universiteit (TU Delft) en een student². Deze rechtszaak betrof een geschil rond de uitleg van een vaststellingsovereenkomst die over intellectueel eigendom ging. De zaak is gestart door een student. De rechter heeft de student in het ongelijk gesteld. De inventarisatie bij de knowledge transfer offices geeft aan dat er in de afgelopen tien jaar in totaal ongeveer dertig serieuze onderhandelingen tussen universiteiten en umc's met studenten hebben plaatsgevonden. Veelal had in deze gevallen de

¹ <https://nos.nl/op3/artikel/2317505-ruzie-met-de-universiteit-over-een-briljant-idee.html>.

² ECLI:NL:RBDHA:2016:3119

student geen expertise, tijd of geld om intellectueel eigendom te beschermen. De universiteit of het umc heeft aangeboden om de octrooi-aanvraag te financieren of te organiseren. De onderhandelingen gingen over de voorwaarden hiervoor. In vijftien gevallen is geen onderhandelingsresultaat bereikt; in die gevallen bleef het intellectueel eigendom van de student en ging deze zelfstandig verder als ondernemer. Er zijn geen gevallen bekend waar er door rechtszaken innovatieve uitvindingen op de plank zijn blijven liggen. Universiteiten en umc's maken geen kosten voor door universiteiten gestarte procedures tegen studenten over intellectueel eigendom.

Vraag 3

Hoeveel en welke onderwijsinstellingen voeren rechtszaken tegen eigen studenten over intellectueel eigendom? Welke stappen heeft u al genomen om problemen buiten de rechtszaal op te lossen?

Antwoord 3

De VSNU heeft mij aangegeven dat universiteiten in de laatste tien jaar geen rechtszaken tegen eigen studenten over intellectueel eigendom zijn gestart. Voor het antwoord op de vraag welke stappen ik heb ondernomen, verwijs ik naar het antwoord op vraag 9.

Vraag 4

Bent u het eens met de constatering van DutchSE, de belangenorganisatie van ondernemende studenten, dat de huidige wetgeving nog te onduidelijk is als het gaat om intellectueel eigendom tussen universiteit en student? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat gaat u hier tegen doen?

Antwoord 4

Volgens het kabinet is de huidige wetgeving niet te onduidelijk. Het uitgangspunt van de Rijsoctrooiwet is dat de persoon die een uitvinding heeft gedaan, ook degene is aan wie de aanspraak op de daaruit voortvloeiende octrooirechten toekomt: *ownership follows inventorship*. In artikel 12 van de Rijsoctrooiwet worden enkele uitzonderingen hierop benoemd, waaronder de situaties dat iemand de uitvinding doet in dienstverband, in dienst is van een universiteit, of werkzaamheden in het kader van een opleiding (bijvoorbeeld een stage of traineeship) doet. In deze situaties komt de aanspraak op het octrooi toe aan de werkgever. Het auteursrecht kent een vergelijkbare regeling van hoofdregel met uitzonderingen. Op grond van artikel 1 van de Auteurswet is het auteursrecht het uitsluitend recht van de maker van een werk. Op grond van artikel 6 van die wet wordt, indien het werk tot stand is gebracht naar het ontwerp van een ander, en onder diens leiding en toezicht, die ander als de maker van het werk aangemerkt. In de literatuur wordt aangenomen dat laatstgenoemde bepaling doorgaans niet van toepassing is op de verhouding tussen de schrijver van een scriptie en de docent noch op de verhouding tussen de promovendus en de promotor. Ook de Auteurswet (artikel 7) kent een regeling voor het zogeheten werkgeversauteursrecht. De werkgever wordt als maker aangemerkt, tenzij werkgever en werknemer anders zijn overeengekomen. In het kader van studentenwerkzaamheden of stagewerkzaamheden kunnen ook in dat verband door studenten gedane uitvindingen of vervaardigde werken onder deze regeling vallen. Daarmee kennen de huidige wettelijke regelingen een duidelijke hoofdregel en uitzonderingen daarop, waarmee partijen goed in staat zijn om hier eigen afspraken over te maken. Het is van groot belang dat partijen gebruik maken van deze ruimte door van te voren keuzes te maken over hoe ze met intellectueel eigendom willen omgaan in de specifieke situaties die voor hen gelden. Het richtsnoer als bedoeld in het antwoord op vraag 9 kan richting geven voor bedoelde afspraken.

Vraag 5

Hoe is de constructie van TU Delft vormgegeven als het gaat om aandelen binnen een bedrijf van een student en hoe beoordeelt de Minister deze constructie? Heeft de student mogelijkheden om te besluiten dat TU Delft géén aandelen krijgt binnen zijn bedrijf?

Antwoord 5

Volgens informatie van de TU Delft kan een student van de TU Delft bij de realisatie van zijn idee voor een start-up, als hij of zij ondersteuning erbij nodig heeft, daarvoor bij TU Delft aankloppen. Als er zich een situatie voordoet dat een student die intellectueel eigendom heeft, vraagt om ondersteuning die verder gaat dan adviezen geven, kan die situatie er in resulteren dat Delft Enterprises, waarvan TU Delft enig aandeelhouder is, gaat participeren in een studentbedrijf. Dit gebeurt gemiddeld één keer per jaar en op vrijwillige basis en alleen indien de student vraagt om ondersteuning. Delft Enterprises doet in dat geval een voorstel, de student is niet verplicht hierop in te gaan. Het voorstel zal bestaan uit het financieren van de octrooi-aanvraag (voor een bepaalde periode) van het intellectueel eigendom dat door de student daartoe wordt overgedragen aan de universiteit. Het studentbedrijf krijgt van de universiteit een octrooi-licentie. In het voorstel biedt Delft Enterprises daarbij een cash investering aan in de start-up en/of andere vormen van ondersteuning. In ruil vraagt Delft Enterprises een percentage van de aandelen in het student bedrijf, gemiddeld zo rond de 20%. Als de student niet ingaat op het voorstel van Delft Enterprises dan hoeft de student zijn of haar intellectueel eigendom niet over te dragen. Het staat de student vrij elders ondersteuning te vragen voor een octrooi-aanvraag en financiering voor zijn startup. Gezien de behoorlijke kosten van een octrooi-aanvraag die de universiteit op zich wil nemen, het risico dat de universiteit op zich neemt omdat veel op intellectueel eigendom gebaseerde start-ups het op den duur niet redden, en in ogenschouw genomen de uitgangspunten in het «Richtsnoer omgang met aandelenbelangen van kennisinstellingen en medewerkers in academische startups» (zie ook het antwoord op vraag 9) komt mij deze constructie niet onredelijk voor.

Vraag 6

Hoe beoordeelt de Minister de werkwijze van Universiteit Eindhoven dat studenten bij het begin van hun studie al een verklaring moet ondertekenen waarin ze afstand doen van hun zogenoemde intellectuele eigendom?

Antwoord 6

Deze werkwijze van de TU Eindhoven heeft mijn aandacht. Van de TU Eindhoven heb ik begrepen dat zij bezig is om deze werkwijze te herbeoordelen. Zij doet dit in het kader van het richtsnoer waar de VSNU op mijn verzoek aan werkt (zie antwoord op vraag 9).

Vraag 7

Bent u bereid onderzoek te doen naar de internationale *best practices* of standaarden op dit gebied?

Antwoord 7

De VSNU-werkgroep van knowledge transfer directeuren en medewerkers die het richtsnoer voorbereidt, kijkt onder meer naar internationale *best practices*. De universiteiten blijven daarnaast ook in bredere zin op zoek naar *best practices* op het gebied van impact en valorisatie, waaronder intellectueel eigendom. Zij werken daarvoor onder meer samen met TechLeap.NL (voorheen StartupDelta).

Nu de universiteiten zich oriënteren op *best practices* bij buitenlandse universiteiten, waar de Nederlandse universiteiten de beste contacten voor hebben, zie ik geen reden om dit zelf ook te doen.

Vraag 8

Hoe komen de rechtszaken tussen universiteiten en studenten overeen met het doel, beschreven in het onlangs verschenen rapport «Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek. Houdbaar voor de toekomst», om te streven naar maatschappelijk georiënteerde hoger onderwijsinstellingen? Deelt u de mening dat het vreemd is om studenten uit te dagen tot het komen van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen en hen tegelijkertijd voor de rechter te slepen, wanneer ze met innovatieve oplossingen komen?

Antwoord 8

Zoals uit het antwoord op vraag 2 blijkt, is het niet zo dat universiteiten regelmatig studenten voor de rechter slepen over intellectueel eigendom. Bij mijn streven naar maatschappelijk georiënteerde hoger onderwijsinstelling is het belangrijk dat universiteiten studenten stimuleren en zeker niet hinderen bij de valorisatie van door hen ontwikkelde intellectueel eigendom. Het beoogde richtsnoer (zie antwoord op vraag 9) moet bijdragen aan meer transparantie en aan de slagingskans van een student startup. De VSNU zal ook aandacht besteden aan goede communicatie hierover waardoor -naar ieders wens- juridische geschillen in de toekomst worden voorkomen, al is dat nimmer helemaal mogelijk. Een resultaat van het richtsnoer en de communicatie erover zou ook moeten zijn dat meer studenten willen gaan ondernemen. In concrete situaties blijft daarbij een vertrouwensbasis tussen student en universiteit van wezenlijk belang voor een goede uitkomst.

Vraag 9

Herinnert u zich nog de aangenomen motie-Wiersma/Bruins³, die aandacht vraagt voor de problematiek met studenten die een eigen bedrijf willen starten en intellectueel eigendom? Hoe voert u deze motie uit? Kunt u de Kamer een brief sturen over de uitvoering van de motie en over welke stappen u verder gaat nemen om een einde te maken aan de conflicten over intellectueel eigendom tussen universiteiten en studenten?

Antwoord 9

Ja. De slagingskans van start-ups is voor mij en voor de universiteiten belangrijk. Aangezien het vaker voorkomt dat een medewerker van een universiteit (onderzoeker) dan een student betrokken is bij een op intellectueel eigendom gebaseerde startup, hebben de universiteiten in de periode van 2016 tot 2018 voor eerstbedoelde situatie twee richtsnoeren uitgebracht met het uitgangspunt «pas toe of leg uit»: het «Richtsnoer omgang met intellectuele eigendomsrechten (IER) richting academische start-ups» respectievelijk het «Richtsnoer omgang met aandelenbelangen van kennisinstellingen en medewerkers in academische start-ups»⁴. Naar aanleiding van de aangenomen motie Wiersma/Bruins is op mijn verzoek de VSNU bezig om duidelijkheid te creëren over studenten en intellectueel eigendom. De VSNU bereidt hiervoor een aanvulling bij het eerstgenoemd richtsnoer voor. In goed overleg heb ik met de VSNU afgesproken dat er een bijeenkomst met studenten wordt georganiseerd waarin het voorstel voor deze aanvulling besproken zal worden zodat er een gedragen stuk komt. De VSNU verwacht in het voorjaar bedoelde aanvulling op het bestaande richtsnoer gereed te hebben. Ik zal uw Kamer daarover informeren. Het is belangrijk dat het beoogde richtsnoer goed wordt geïmplementeerd bij de universiteiten en dat daarvoor bewustwording wordt gecreëerd bij studenten en universiteiten over de aanvulling bij het richtsnoer. Parallel heb ik daarom met de VSNU afgesproken dat zij werken aan een communicatietool om deze bewustwording te vergroten. De VSNU verwacht dat deze tool voor de zomer gereed is.

Vraag 10

Kunt u deze vragen beantwoorden voor het notaoverleg Strategische Agenda, dat gepland staat op 10 februari 2020?

Antwoord 10

Ja.

³ Kamerstuk 35 300 VIII, nr. 43.

⁴ <https://www.vsnu.nl/richtsnoeren.html>